

Buletin informativ editat în cadrul inițiativei „Sustinerea democrației, a independenței și transparenței instituțiilor publice-cheie din Republica Moldova”

BULETIN INFORMATIV

NR.4. IUNIE 2020

Cuprins

- 2 **NOUTĂȚI:** Transparența prin digitalizare la Primăria municipiului Chișinău
- 3 **TRANSPARENȚĂ:** Topul celor mai transparente localități din Moldova în 2020
- 5 **ACCES LA INFORMAȚIE:** Accesul la informație, prioritar pentru asigurarea transparenței decizionale
- 7 **RAPORT:** Starea democrației din Republica Moldova a degradat în ultimii ani din cauza corupției, sărăciei și guvernării proaste
- 10 **OPINIE:** Peter Golias: „O bună funcționare a democrației îmbunătățește calitatea vieții întregii populații”
- 12 **SĂNĂTATEA FINANCIARĂ:** O întreprindere de stat din Moldova a obținut un profit de 100 milioane lei în 2019
- 13 **INTEGRITATE:** Un primar din Anenii Noi riscă să fie demis din cauza conflictului de interese

43,1% dintre moldoveni consideră că starea democrației este proastă

Starea democrația din Republica Moldova a degradat esențial în ultimii cinci ani, fiind amenințată de fraudă bancară, corupție, sărăcie și o guvernare ineficientă. De această părere sunt Veaceslav Ioniță și Diana Enachi, autorii raportului cu privire la starea democrației în Republica Moldova, prezentat pe 30 iunie de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”.

Raportul privind starea democrației are scopul de a evalua calitatea democrației din Republica Moldova în raport cu participarea politică, independența instituțiilor publice, libertăți civile și amploarea corupției.

continuarea la pag.7

NOUTĂȚI

Transparență prin digitalizare la Primăria municipiului Chișinău

Sursa: www.ionceban.md

Recepționarea cererilor pentru obținerea actelor permise în construcție, precum certificate de urbanism pentru proiectare, certificate de urbanism informative, autorizații de construire/desființare, precum și autorizații de schimbare a destinației, se desfășoară în regim online, prin intermediul platformei SIA GEAP.

Într-o postare pe pagina sa de Facebook, primarul Ion Ceban, precizează că prin digitalizarea serviciilor, va crește transparența în instituțiile municipale.

De asemenea, recepționarea cererilor se face și pe suport de hârtie, prin intermediul Centrului de Informare și Documentare a Cetățenilor din incinta Primăriei Chișinău.

„Mult timp am insistat ca acest proces să fie digitalizat și în sfârșit am reușit, pentru a combate actele de corupție prin excluderea factorului uman. Solicitanții sunt informați despre procedura de depunere și examinare a cererilor pentru obținerea actelor permise în construcție și li se oferă, în mod gratuit, modelul tipizat de cerere”, a punctat edilul.

Primarul mai spune că va fi asigurată confidențialitatea informațiilor cu caracter personal ale persoanelor fizice solicitante.

Primăria Chișinău în clasamentul transparenței 2020

Potrivit

www.localtransparency.viitorul.org,

Primăria municipiului Chișinău este a doua cea mai transparentă autoritatea publică locală din Republica Moldova în anul 2020.

Astfel, municipiul Chișinău a obținut un punctaj de 58%, fiind clasată în categoria „B -”.

Potrivit Raportului de transparență a autorităților publice locale din Moldova, Primăria municipiului Chișinău, alături de Bălți și Codru, a publicat pe web Raportul de transparență pentru anul 2019. Tot Primăria capitalei a asigurat publicarea tuturor anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare/locățione/arendă a bunurilor imobile.

De asemenea, Primăria municipiului Chișinău a instituit linia telefonică anticorupție și a publicat un Cod de etică pentru auditorii interni, fapt apreciat ca o realizare parțială a obligațiilor legale.

TRANSPARENȚĂ LOCALĂ

Orașele Bălți, Chișinău și Fălești sunt cele mai transparente localități din Republica Moldova, iar Strășeni, Fălești și Criuleni - cele mai transparente raioane din țară în anul 2020.

Clasamentul celor mai deschise autorități publice locale, realizat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” împreună cu INEKO Slovacia a fost prezentat pe 30 iunie.

TOPUL celor mai TRANSPARENTE localități din Moldova în 2020: Bălți, Chișinău și Fălești, primele în clasament

Cele 60 de localități (40 de orașe și 20 cele mai mari sate/comune) și 32 de consilii raionale sunt evaluate, al patrulea an la rând, în baza următoarelor nouă criterii de transparență: accesul la informație, participarea în procesul decizional, procesul bugetar, organizarea și desfășurarea achizițiilor publice, administrarea proprietății publice, conflictul de interese, resursele umane, serviciile sociale și investițiile autorităților locale în anul 2019. Punctajul maxim pentru administrația unui autorități publice locale constituie 100 de puncte.

Astfel, cele mai transparente localități sunt municipiul Bălți (76 puncte), municipiul Chișinău (58 puncte) și orașul Fălești (56 puncte). La rândul său, cele mai transparente autorități publice locale de nivelul II sunt consiliile raionale din Strășeni (78 de puncte), Fălești (61 de puncte) și Criuleni (60 de puncte). clasament față de anul 2018 și orașul Fălești, cu trei poziții față de clasamentul anterior.

Potrivit raportului cu privire la transparența autorităților administrației publice locale din Republica Moldova în anul 2019, media generală de transparență a 32 de raioane monitorizate este de 37,67% și de 24,0% în cazul orașelor și satelor. Astfel, comparativ cu clasamentul din 2018 media generală de transparență a crescut cu 0,39 % pentru administrațiile publice locale de nivelul II, dar din păcate, a scăzut cu 4,47% în cazul autorităților publice locale de nivelul I. Printre exemplele pozitive evidențiem municipiul Bălți, care ocupă prima poziție deja trei ani la rând, municipiul Chișinău, care a urcat cu nouă poziții în clasament față de anul 2018 și orașul Fălești, cu trei poziții față de clasamentul anterior.

Îmbunătățiri semnificative se constată și la satul Perescina (+28 poziții și 22 puncte procentuale), satul Varnița (+ 27 poziții și 24%) și orașul Anenii Noi (+ 27 poziții și 19%).

TRANSPARENȚĂ LOCALĂ

Conform clasamentului, în anul 2019, șapte autorități publice raionale (22%) și 35 autorități publice locale (58%) nu au adus la cunoștința publicului proiectele de decizii și materialele aferente acestora. Exemple în accesarea proiectelor de decizii ale Consiliului local sunt orașele Soroca, Ceadr - Lunga și Strășeni, care au pe pagina web mai multe motoare de căutare a documentelor elaborate, examinate și adoptate, inclusiv un motor de căutare a proiectelor de decizii. Clasamentul mai arată că 13 autorități raionale (41%) și 35 de autorități locale (58%) nu au organizat consultări publice în anul 2019.

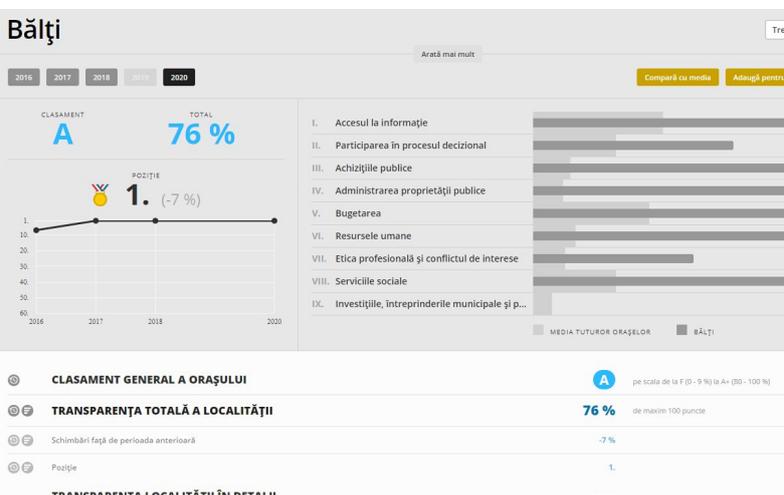
„Rezultatele monitorizării din anul curent scot în evidență probleme majore de transparență pentru autoritățile publice raionale și locale, fiind constatate deficiențe la toți indicatorii de transparență monitorizați. Acest lucru se datorează nerespectării de către autoritățile publice locale a normelor existente, având la bază și unele motive obiective, dar și lipsa unor instrumente viabile de control și responsabilizare a celor care încalcă legea”, este de părere Viorel Pîrvan.

Doar nouă raioane (Basarabeasca, Cahul, Cimișlia, Criuleni, Fălești, Leova, Șoldănești, Ștefan Vodă și Strășeni) și trei orașe (Chișinău, Bălți și Codru) au plasat pe web Raportul de transparență pentru anul 2019. În ceea ce privește achizițiile publice, majoritatea autorităților (45 de localități și 15 raioane) nu publică anunțurile de participare la achizițiile publice. Doar Consiliul raional Fălești și Primăria municipiului Bălți au publicat pe web toate anunțurile de atribuire pentru anul 2019. Totodată, deși este important ca autoritățile să publice contractele de achiziții publice pe paginile lor web ca și societatea civilă să le poată monitoriza, acest lucru nu este făcut. Respectiv doar pe pagina web a municipiului Bălți găsim contractele de achiziții publice.

Ce ține de transparența bugetară, 34 de autorități locale de nivelul I și 25 de raioane au publicat pe web bugetul pe anul 2020. Studiul mai scoate în evidență faptul că nici o localitate nu a publicat un Cod de etică pentru aleșii locali, iar la nivel de raion doar consiliile raionale din Cahul și Rîșcani au astfel de coduri pe paginile web. La fel, 18 raioane (56%) nu au publicat pe web și adus la cunoștința publicului planurile raionale anticorupție și integritate, iar la nivel local 93% din orașe și sate nu au elaborat și publicat documente pentru asigurarea integrității.

Clasamentul celor mai transparente autorități publice locale mai arată că 49 de primării și 24 de consilii raionale nu au făcut publice prin intermediul paginii web rezultatele funcțiilor publice vacante în 2019 și doar Consiliul raional Strășeni și Primăria municipiului Bălți au făcut acest lucru.

Topul celor mai transparente autorități publice locale din Republica Moldova poate fi găsit pe portalul de date deschise www.localtransparency.viitorul.org.

Accesul la informație, prioritar pentru asigurarea transparenței decizionale

Sursa: www.anticoruptie.md

Localitățile Criuleni, Gura Galbenei, Sipoteni și Chișcăreni, dar și raioanele Ocnîța, Taraclia și Briceni sunt cele mai puțin transparente din țară în anul 2020. De partea cealaltă, municipiile Bălți și Chișinău, precum și orașul Fălești sunt cele mai transparente localități din Republica Moldova, iar Strășeni, Fălești și Criuleni - cele mai transparente raioane din țară în anul curent. Clasamentul a fost realizat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul, care pentru al patrulea an consecutiv a monitorizat activitatea autorităților publice din 40 de orașe și 20 cele mai mari sate/comune, dar și a 32 de consilii raionale.

Unul dintre criteriile de transparență este accesul la informație, care trebuie să fie asigurat prin funcționarea paginilor web. Toate cele 32 de autorități publice raionale monitorizate au pagini web oficiale destinate pentru reflectarea activității administrației publice locale și informarea cetățenilor despre chestiunile publice. Totodată, 10 din cele 60 de orașe și sate monitorizate nu au pagini web, fie au, dar acestea sunt nefuncționale. Este vorba despre Dondușeni, Criuleni, Otaci, Baurci, Corjeuți, Sipoteni, Gura Galbenei, Costești, Chișcăreni și Ruseștii Noi.

„În urma monitorizării din anul curent au fost constatate deficiențe la toți indicatorii de transparență monitorizați. Acest lucru se datorează nerespectării de către autoritățile publice locale a normelor existente, în lipsa unor instrumente viabile de control și responsabilizare a celor care încalcă legea”, a declarat Viorel Pârvan, autorul raportului de transparență.

Lipsa paginilor web, potrivit autorului raportului, fie neutilizarea lor duce la diminuarea nivelului de transparență în activitatea autorității publice locale de nivelul întâi. Doar 10 autorități publice raionale și șapte autorități publice locale au adus la cunoștința publicului proiectele de decizii și materialele aferente acestora până la ședința autorității publice.

Raportul scoate în evidență că 13 autorități raionale și 35 de autorități locale nu au organizat consultări publice în anul 2019.

„Criteriul de transparență în acest sens este participarea în procesul decizional. Doar raioanele Criuleni, Strășeni, Leova și Râșcani au supus consultărilor publice toate proiectele de decizie examinate de către consiliile raionale în anul 2019. Autoritățile publice locale nu utilizează așa modalități de consultări publice precum dezbaterile publice și audierile publice”, se arată în raport.

ACCES LA INFORMAȚIE

În raionul Cahul se atestă un caz unic - în anul 2019 a fost instituit Consiliul Raional de Participare, pe lângă consiliul raional Cahul. În cadrul acestui Consiliu, din care fac parte mai multe ONG-uri, sunt discutate și analizate proiecte de decizie, aflate pe agenda autorității publice și propuse recomandări pentru îmbunătățirea acestora.

Achizițiile publice și transparența

Raportul a monitorizat și transparența achizițiilor publice și reflectă că 15 autorități raionale și 45 de autorități locale nu aduc la cunoștință publicului anunțurile de participare la achizițiile publice. Despre rezultatele achizițiilor publice, informează consiliile raionale din 20 de raioane, iar autoritățile locale din 52 de orașe/sate nu comunică cetățenilor informația în niciun mod. Doar primăria municipiului Bălți a publicat pe pagina web toate contractele de achiziții publice în anul 2019.

Mai puțin din jumătate din primării nu a publicat proiectul de buget pentru 2020

Bugetarea este un alt indicator al transparenței, iar raportul a scos în evidență că 19 raioane și 25 de orașe și sate au utilizat pagina web pentru a supune consultărilor publice și aduce la cunoștința publicului proiectul de buget pentru anul 2020. Totodată, la nivel local doar primăriile din municipiul Bălți, orașul Ialoveni și satul Budești au publicat astfel de informații și parțial a publicat orașul Călărași.

Alte criterii cercetate în cadrul raportului sunt: evoluția transparenței în autoritățile publice locale de nivelul întâi și de nivelul doi, administrarea proprietății publice, conflictele de interese, resursele umane, serviciile sociale și investițiile autorităților locale în anul 2019. Precizăm că, în comparație cu indicii anului 2018 media generală de transparență a crescut cu 0,39 % pentru administrațiile publice locale de nivelul II, dar a scăzut cu 4,47% în cazul autorităților publice locale de nivelul I.

Află mai multe pe www.localtransparency.viitorul.org

RAPORT

Starea democrația din Republica Moldova a degradat esențial în ultimii cinci ani, fiind amenințată de fraudă bancară, corupție, sărăcie și o guvernare ineficientă. De această părere sunt Veaceslav Ioniță și Diana Enachi, autorii raportului cu privire la starea democrației în Republica Moldova, prezentat pe 30 iunie de IDIS „Viitorul”. Raportul privind starea democrației are scopul de a evalua calitatea democrației din Republica Moldova în raport cu participarea politică, independența instituțiilor publice, libertăți civile și amploarea corupției.

Starea democrației din Republica Moldova a degradat în ultimii ani din cauza corupției, sărăciei și guvernării proaste

Studiul privind starea democrației în Republica Moldova a fost realizat în baza mai multor instrumente sociologice, aplicate în perioada ianuarie - aprilie curent. Astfel, pentru a afla ce cred oamenii din țară despre situația democrației, a fost efectuat la nivel național un sondaj de opinie pe un eșantion de 1 384 de persoane, organizate focus grupuri, anchetați experți și reprezentanți din diasporă.

Prin urmare, doar 6,6% dintre cetățeni consideră că alegerile din Republica Moldova fost libere și corecte, iar țara este condusă de voința poporului - unul dintre cele mai scăzute nivele din ultimii 15 ani. Totodată, **43,1% dintre cetățeni consideră că starea democrației este proastă**, față de 28,7% dintre cetățeni care au o impresie mai mult sau mai puțin pozitivă, iar majoritatea cetățenilor (67,6%) sunt de părere că democrația din țară este determinată de calitatea vieții.

În același timp, în opinia participanților la focus grupuri, în țara noastră nu funcționează libertatea justiției, egalitatea în fața legii, persistă corupția în instituțiile publice și lipsește încrederea în viitor. În mare parte se crede că politicienii nu acționează în interesul cetățenilor, ci mai degrabă în interesul personal sau a unor grupuri. Iar potrivit cetățenilor din diasporă, factorii care influențează cel mai mult calitatea democrației în Republica Moldova sunt protejarea drepturilor omului, implicarea cetățenilor în treburile publice, calitatea ONG-urilor și libertatea mass-media.

În ce privește rolul instituțiilor statului în promovarea democrației în Republica Moldova, în opinia cetățenilor cel mai mare impact îl au societatea civilă (38%) și mass-media. Mass-media publică se bucură de o apreciere pozitivă din partea a 41,7% de respondenți, în timp ce 33,6% din cetățeni consideră că mass-media privată are un rol pozitiv în promovarea valorilor democratice din țara noastră.

Peter Golias, director INEKO, Slovacia

„De ce contează de fapt democrația? Cel mai important este că **oferă o posibilitate destul de simplă pentru oameni de a înlocui Guvernul de care nu sunt mulțumiți la alegerile obișnuite.** Acest lucru provoacă dezbateri publice deschise, care ajută la găsirea celor mai bune soluții la problemele economice și sociale. Iar această dezbatere publică deschisă împiedică abuzul de putere, un lucru crucial pentru construirea capitalului social, ceea ce înseamnă încrederea oamenilor. De asemenea, aduce posibilități mai bune de inovare, ceea ce înseamnă dezvoltarea potențialului fiecărui cetățean.

Desigur, nu este ușor să construim o democrație care funcționează bine și există unele amenințări foarte grave în adresa democrației, cu care se confruntă toate națiunile din lume. Una dintre cele mai importante este „Legea fierului oligarhiei” care înseamnă încercări permanente ale celor care sunt la putere să abuzeze de aceasta în interesul lor”.

Liubomir Chiriac, director executiv IDIS „Viitorul”

„Democrația în Republica Moldova este determinată de calitatea vieții. Și evident, majoritatea cetățenilor consideră că calitatea vieții lor nu este pe măsura așteptărilor, fapt pentru care, au și o opinie negativă față de starea democrației din țară. Dacă evaluăm situația în ultimii cinci ani, cam o treime din cetățeni, potrivit raportului nostru, cred că lucrurile au rămas intacte, iar starea democrației nu s-a schimbat, și evident, nici calitatea vieții populației, din păcate, nu a evoluat”.

Veaceslav Ioniță, economist IDIS „Viitorul”

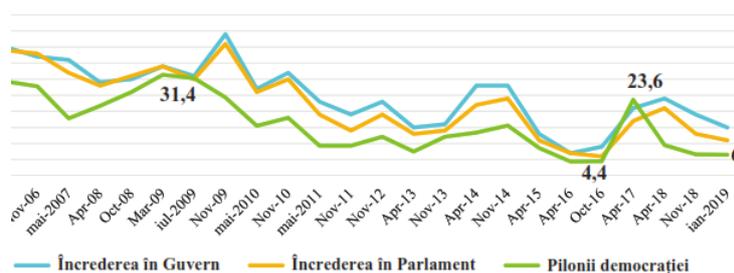
„Avem țări bogate care nu sunt democratice, însă nu avem nicio țară săracă care este democratică. Iar cetățenii noștri, care sunt supuși subzistenței recunosc că din păcate nu au timp să se gândească la valorile sociale, iar **sărăcia și nivelul prost de trai influențează foarte mult starea democrației.** Pur și simplu problemele noastre zilnice nu ne permit să ne gândim la valorile democratice”.

Starea democrației din Republica Moldova a degradat în ultimii ani din cauza corupției, sărăciei și guvernării proaste

Continuare

Majoritatea respondenților consideră că situația democrației în Republica Moldova a rămas neschimbată în ultimii cinci ani (28%). Evenimentele din ultimii cinci ani au avut o influență negativă asupra calității democrației din Republica Moldova, iar în acest sens, **frauda bancară este considerată a fi cea care a afectat cel mai mult democrația din Moldova**. Majoritatea respondenților au calificat acest eveniment cu cel mai negativ impact. Pe locul doi se află demisia Guvernului Maia Sandu. Chiar dacă unii participanți la sondaje au apreciat pozitiv acest lucru, totuși marea majoritate a respondenților au considerat că acest eveniment a influențat foarte negativ calitatea democrației din țară, se mai arată în raportul de stare a democrației.

La întrebarea cum este văzută democrația în Republica Moldova în comparație cu țările vecine rezultatele arată divergențe vizibile în aprecierea stării democrației de către experți, diasporă și populație. Punctul discordiei este Federația Rusă. În timp ce experții apreciază starea democrației din Rusia extrem de prost, populația consideră că lucrurile în Rusia sunt relativ bune și nivelul democrației este mult peste cel din Moldova. Toate categoriile de respondenți consideră că **în Moldova este mai multă democrație comparativ cu Ucraina, dar mai puțină față de România**.

Întrebați ce ar contribui la îmbunătățirea calității democrației în Republica Moldova pe termen lung, cetățenii care au participat la focus-grupuri cred că nivelul democrației se va îmbunătăți dacă la conducerea țării vor veni oameni preocupați de nevoile populației. Alții însă consideră că nivelul de democrație dimpotrivă se va diminua în următorii ani pentru că lucrurile degradează, iar tinerii pleacă peste hotare. Iar în opinia reprezentanților din diasporă, eliminarea sărăciei, independența instituțiilor de reglementare și dezvoltarea economică a țării vor îmbunătăți calitatea democrației din țara noastră.

Autorii recomandă autorităților, dar și cetățenilor și societății civile o serie de măsuri care ar îmbunătăți starea democrației din Republica Moldova. Printre aceste măsuri putem menționa îmbunătățirea capacităților autorităților de a elabora și implementa măsuri de prevenire a corupției; asigurarea independenței și transparenței sistemului judiciar; monitorizarea activă și permanentă a transparenței, eficienței și integrității instituțiilor publice etc.

Peter Golias
director INEKO, Slovacia

O bună funcționare a democrației îmbunătățește calitatea vieții întregii populații

Instrumentul cheie împotriva oricărui abuz de putere este democrația funcțională, în care puterea politică este distribuită între mai multe autorități, astfel încât acestea să se controleze reciproc, astfel încât puterea să nu fie concentrată în mâinile unui grup mic de politicieni. Partidele politice ar trebui să existe o concurență echitabilă. Organele de reglementare independente, unitățile judiciare independente și investigațiile ar trebui să garanteze statul de drept și să protejeze proprietatea privată. **Mass-media independentă, societatea civică și antreprenorii independenți de politicieni și monopoli sunt actori cheie care pot susține introducerea instituțiilor democratice.**

Autoritățile anti-monopol ar trebui să intervină eficient împotriva monopolurilor, pentru a preveni stabilirea acestora și extinderea acestora. Regimurile autoritare, dictaturile și „capturile statului”, unde oligarhii controlează politicienii și influențează deciziile și legislația în folosul lor, sunt contradictorii cu o democrație funcțională.

Dezvoltarea în țările V4 (Polonia, Ungaria și Cehia) arată că dezvoltarea democrației nu este simplă. Apariția politicienilor autoritari și populistii, influența oligarhilor, luarea de mită încă răspândită, slăbirea independenței mass-media, a puterii judiciare și a autorităților de reglementare sunt câteva dintre caracteristicile care se demonstrează din ce în ce mai mult în diferite țări V4. Dacă democrația continuă să slăbească în regiunea V4, mai devreme sau mai târziu, aceasta va fi demonstrată printr-o creștere mai lentă a economiei și printr-o oprire în atingerea nivelului de viață al țărilor puternic dezvoltate.

Nu există soluții simple. **Democrația ar trebui să fie susținută de o puternică coaliție informală a mass-media independente și a ONG-urilor axată pe verificarea Guvernului, lupta împotriva luării de mită și sprijinirea reformelor.**

Democrația înseamnă transparență deciziilor

Antreprenorii care nu sunt conectați la politicieni și monopoli conducătoare, dar care au atât resurse financiare, cât și motivație pentru a sprijini puterile pro-democratice în societate au o importanță deosebită. Este, de asemenea, semnificativ să acceptați schimbări sistematice, care vor reduce riscul de utilizare necorespunzătoare a puterii. Acestea includ, în principal, **o mai mare transparență în utilizarea fondurilor publice și, de asemenea, în procesul de luare a deciziilor.** Dezvăluirea informațiilor consolidează controlul public. Măsurile sistematice ar trebui, de asemenea, să fie concentrate pe răspândirea puterii prea centralizate asupra mai multor entități care se controlează între ele. Independența și expertiza autorităților de investigare, inspecție și reglementare sunt condiții importante pentru o democrație funcțională. De exemplu, controlul intern al sistemului judiciar, al poliției și al urmăririi publice ar trebui să fie separat personal, financiar și organizațional de execuție și nu ar trebui să se încadreze într-o singură persoană. Autoritățile publice nu pot fi marionete în mâinile politicienilor, ci trebuie să fie autorități sigure de sine care iau decizii independente, pe baza analizelor profesionale.

Insatisfacția cetățenilor față de starea democrației este un semn de avertizare

Cercetarea internațională arată o deteriorare a calității democrației în Europa Centrală în ultimii ani. Potrivit studiului INEKO din 2017, mulți oameni din Slovacia sunt frustrați și predispuși să renunțe la democrație și să sprijine chiar puterile extremiste. Acestea sunt în principal persoane care realizează cel mai puțin legătura dintre calitatea democrației și calitatea vieții. Acest lucru poate explica disponibilitatea lor mai mare de a accepta soluții radicale nedemocratice. INEKO consideră că insatisfacția ridicată cu starea democrației și proporția relativ ridicată a persoanelor care refuză democrația și integrarea în UE este un semn de avertizare, care trebuie acordat mai multă atenție.

O democrație funcțională creează condiții pentru discuții libere

Potrivit INEKO, este în interesul public să dezvolte gândirea critică la oameni și să explice că o democrație funcțională este o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea calității vieții întregii populații. Acesta poate proteja cel mai bine oamenii împotriva oricărui abuz de putere, oferind loc potențialului lor de utilizare. O democrație funcțională creează, de asemenea, condiții pentru libera discuție, permițându-ne să căutăm cele mai bune soluții la problemele sociale.

O discuție despre importanța democrației nu trebuie să fie lăsată în schimb, dimpotrivă, ar trebui să implice și să fie orientată către persoanele care susțin partidele extremiste și populiste și, în special, spre tineri. Este deranjant faptul că extremiștii câștigă cel mai mult sprijin în rândul celor mai tineri alegători. În același timp, este necesar să **facem apel la regimul de guvernare pentru a rezolva mai eficient problemele pe care oamenii le percep ca un eșec al democrației** și, astfel, pentru a reduce spațiul pentru creșterea popularității extremiștilor. Măsurile care vizează susținerea creșterii economice și eradicarea sărăciei ar trebui să fie o parte a soluțiilor.

Nemulțumirea tot mai mare a oamenilor generează cerere de schimbare. Mulți dintre ei consideră ca slăbiciune a democrației că există abuzul de putere și Guvernul nu abordează problemele sociale. **Este o provocare să explicăm că nu democrația este vinovată, ci, dimpotrivă, că nu am ajuns destul de departe în drumul nostru spre funcționarea democrației.** Dacă nu reușim și nu schimbăm cursul către o democrație mai bună, există riscul ca cererea de schimbare să fie mult mai satisfăcută de politicienii autoritari cu soluții simple, ieftine și rapide.

SĂNĂTATEA FINANCIARĂ

O întreprindere de stat din Moldova a obținut un profit de 100 milioane lei în 2019

Societatea pe acțiuni RED Nord din Bălți, care prestează servicii de distribuție a energiei electrice în raioanele din nordul R. Moldova a înregistrat în anul 2019 un profit de 100,4 milioane lei, în creștere cu aproape 20 milioane lei, față de anul 2018. Potrivit raportului anual publicat de întreprindere, în 2019 ea a avut venituri din vânzări de circa 711,7 milioane lei, cu aproape 3% mai mult decât în anul 2018.

De notat că în formula actuală RED-Nord a apărut în 2018 după fuziunea cu Red Nord-Vest din Dondușeni și ea distribuie energie electrică pentru circa 30% din populația Republicii Moldova din raioanele din zona de nord și parțial din centrul țării.

RED-Nord are un capital social de peste 245 milioane lei, deținut de stat. Capitalul propriu al întreprinderii este de 2,86 miliarde lei și s-a majorat în 2019 cu 1,3 miliarde lei.

Anul trecut RED-Nord urma să efectueze investiții de circa 233 milioane lei, iar în 2020 - de 263 milioane lei, din care 90% în rețelele electrice.

Sursa: www.mold-street.com.

Raportul relevă că la începutul acestui an RED-Nord avea un stoc de 530 milioane lei, profit nerepartizat, inclusiv și cele peste 100 milioane lei obținute în 2019.

Proprietarul, adică statul poate decide ca circa 50% din acest profit să fie repartizat sub formă de dividende. Întreprinderea este inclusă în programul de privatizare și ar putea fi scoasă la vânzare în următorii ani.

La începutul acestui an la RED-Nord s-a schimbat directorul general, în funcție fiind selectat Romeo Lopotencu din Sângerei, care anterior a lucrat în cadrul întreprinderii, dar și la Moldelectrica sau CET-Nord și deține și companii din domeniul energetic.

INTEGRITATE

Un primar socialist dintr-o localitate din Anenii Noi riscă să fie demis din funcție. Încălcărilor depistate de ANI

Primarul ales pe listele PSRM, Vitalie Crangaci, al comunei Chirca, din raionul Anenii Noi ar putea fi demis din funcție și riscă să nu mai poată deține funcții publice, pe un termen de 3 ani, după ce, potrivit Autorității Naționale de Integritate, alesul local a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese.

Conform actului de constatare emis de ANI, alesul local nu a soluționat conflictele de interese și a admis aceste conflicte.

Responsabilii de la Autoritatea Națională de Integritate mai spun că edilul local a angajat-o pe soția sa în calitate de director interimar la grădinița din localitate și i-a acordat premii unice.

”ANI va sesiza organul competent în vederea încetării mandatului de primar. Primarul va fi decăzut din dreptul de a exercita mandate (funcții) de primar, funcții publice și funcții de demnitate publică, cu excepția altor funcții electorale decât cea de primar, pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului, după rămânerea definitivă a actului de constatare sau după rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care se va confirma existența conflictelor de interese.”

Sursa: www.tv8.md

Primarul va fi decăzut din drepturi

Conform Legii cu privire la conflictul de interese nr. 33/2016, conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică

Așadar, Vitalia Crangaci va fi înscris în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, administrat de către Autoritatea Națională de Integritate. La fel, primarul este decăzut din dreptul de a-și exercita mandatul de primar pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului de primar al comunei Chirca, de la data rămânerii definitive a actului de constatare.